

Forsideark til oppgaven til Eilert Sundt-konkurransen.

Navn på elevgruppas medlemmer:	Hanna Kvavik, Lilly A. Johansson, Torjus Martinsen
Navn på veileder:	Martha Honnemyr Karlsen
Tittel på oppgaven:	Unges påvirkning av foreldrenes samlivsordning
Navn på skole:	KVS Lyngdal
Klasse:	Sosiologi
År:	2025

EILERT
SUNDT-
PRISEN

Unges påvirkning av foreldrenes samlivsordning

Sosiologi og sosialantropologi og Psykologi 1

Våren 2025

Skrevet av Hanna Kvavik, Lilly A. Johansson, Torjus Martinsen

Veiledet av Martha Honnemyr Karlsen

Innhold

1.0 Innledende ord	4
2.0 Problemstilling	5
3.0 Bakgrunn for valg av hypoteser	5
4.0 Begrepsavklaring og psykologiske teorier	7
5.0 Metode	9
5.1 Kvantitativ metode	10
5.2 Kvalitativ metode	10
5.3 Feilkilder	11
6.0 Resultat	12
7.0 Analyse	18
7.1 Analyse av hypotese 1	18
7.2 Analyse av hypotese 2	19
7.3 Analyse av hypotese 3	20
8.0 Drøfting	21
9.0 Konklusjon og avsluttende kommentar	27
10.0 Litteraturliste	29
11.0 Vedlegg	30

1.0 Innledende ord

1.1 Innledning

«I Norge har nesten 25 prosent av alle barn under 18 år

opplevd at foreldrene går fra hverandre i løpet av oppveksten.»

(FHI, 2023)

I den følgende forskningsoppgaven har vi undersøkt dagens ungdom sin påvirkning av foreldrenes samlivsordning. Sentrale elementer av begreper og teorier i denne oppgaven er hentet fra pensum i Psykologi 1 og Sosiologi.

I følge Ordlista.no kan samlivsordning defineres som: «en ordning for hvordan to eller flere personer lever sammen i et samliv. Dette kan inkludere hvordan de deler ansvar, hvordan de kommuniserer og hvordan de løser konflikter» (Ordlista, u.å). Alle vil ha ulike og personlige assosiasjoner til begrepet samlivsordning.

Bakgrunnen for valg av tema i denne forskningsoppgaven bunner i et ønske om å forstå til hvilken grad og på hvilken måte unge påvirkes av foreldrenes samlivsordning. I forkant hadde vi en mengde med tanker og forventninger relatert til temaet, men få var faktabasert eller av reelt empirisk grunnlag.

Statistikk fra SSB viser at hvert år fra 2006 til 2022 har det vært mellom 7500 og 11000 barn under 18 år involvert i en skilsmisse (SSB, 2024). Samlet sett påvirkes derfor alle ungdommer i dag av foreldrenes valg av samlivsordning. Temaet blir derfor appellerende til oss da dette er et svært relevant tema i dagens samfunn.

Vi anerkjenner at alles situasjoner er forskjellige og at det finnes mange variabler som på ulike måter kan påvirke barns liv. Likevel ble vi enige om å forholde oss til de vanligste titlene på ulike former for samliv i sammenligningen. De variablene som vi sammenligner er derfor barn av gifte, skilte og samboende foreldre.

Vi har hovedsakelig funnet tidligere empiri fra psykologiprofessoren Ingunn Størksen, med kompetanse innenfor tema gjennom hennes egne doktorgradsavhandling, som er basert på data fra helseundersøkelsen i Nord- Trøndelag, kalt HUNT undersøkelsen i 1997 og 2001. Derfor kan det argumenteres for at vår oppgave har forholdsvis smal informasjonstilgang på norske tall. I tillegg er denne forskningen basert på eldre data, og det har de siste 20 årene

skjedd store endringer ungdoms liv. Grunnet dette hadde vi et ønske om å videre utforske og undersøke temaet. Vi har brukt Størksens forskning, og bygget videre med egne resultater fra respondenter og informanter hentet fra både kvantitativ og kvalitativ undersøkelse for å forsøke å male et godt bilde av virkeligheten.

2.0 Problemstilling

Vi ønsket å finne ut om det på generell basis er en synlig sammenheng mellom samlivsordningen unge er vokst opp med og livene deres i dag. Dette ville vi se nærmere på ved å se på psykisk helse, skoleprestasjoner samt syn og tanker om fremtidig forhold og samliv. Tanken er å sammenligne påvirkning hos barn av skilte foreldre i forhold til barn av andre samlivsordninger. I tillegg var vi interessert i hvordan variasjoner av kjønn og tidspunkt for en eventuell skilsmisse preget de nevnte temaene. Derfor er vår problemstilling er «**På hvilken måte blir unge påvirket av foreldrenes samlivsordning?**».

3.0 Bakgrunn for valg av hypoteser

Selv om skilsmisse ofte er en stor psykisk påkjenning for barn som gjennomgår det, viser studier til at flesteparten av de som har opplevd at foreldrene blir skilt, klarer seg godt senere i livet. Likevel er det tydelig at foreldres skilsmisse har sin påvirkning. I Helseundersøkelsen i Nord- Trøndelag (HUNT) kommer det frem at det var større andel i gruppen med skilte foreldre som ikke var fornøyd med resultater på skolen, slet mer med å konsentrere seg og slet med å forstå undervisningen. I tillegg ser man en høyere andel som føler seg engstelige eller deprimerte i denne gruppen (Størksen, u.å). Lignende funn ble også presentert i rapporten *Vanlig, men vanskelig*, der det kommer frem at én tredjedel av barn opplever dårligere psykisk helse etter et samlivsbrudd (Horn, 2024). Etter å ha forsvart sin doktorgrad skriver Ingunn Størksen dette i psykologitidsskriftet. «Det ser ut til at voksne barn av skilte foreldre har en større tendens til å utsette ekteskapet eller la være å gifte seg enn voksne barn av fortsatt gifte foreldre.» (Størksen, 2006).

Med dette i betraktning, har vi formet hypotesen:

I. Ungdom med foreldre som er skilt har lavere karakterer på skolen, rapporterer mer psykiske helseproblemer og er mer skeptiske til fremtidige forhold enn ungdom med gifte eller samboende foreldre.

På generell basis, er det en økende grad av symptomer på angst og depresjon i løpet av ungdomsårene, dette særlig hos jenter (psykologitidskriftet, 2007). Ifølge Ingunn Størksen viser data fra HUNT at det er en merkbar forskjell blant jenter som har opplevd en skilsmisse kontra jenter som ikke har gjennomgått det samme. Dette kom tydelig frem i tallene rundt angst og depresjon, skoleproblemer og lavt velvære. Med dette som grunnlag er det anlegg for å tro at den negative virkningen av skilsmissen vil fortsette å prege gjennom ungdomsårene. Blant guttene var ikke tendensen synlig (Størksen, u.å).

Dette skaper grunnlaget for den andre hypotesen vår:

II. Jenter har større psykisk påvirkning av skilsmisse enn gutter.

Blant ungdom med skilte foreldre er det rapportert mer symptomer på psykiske lidelser og tilpasningsplager enn blant ungdom ellers. Dette vises selv når det har gått 8 år etter samlivsbruddet. Funnene gjelder både hos gutter og jenter (Størksen, u.å). En studie basert på Ung-HUBRO-undersøkelsen belyser at ungdommene som opplevde skilsmissen etter fylt 15 år, har lik forutsetning i møte med psykiske problemer med jevnaldrende med gifte foreldre (Bakken, 2014).

Med dette i betraktning av vi utviklet vår tredje hypotese:

III. Unge med foreldre som ble skilt i tidligere alder blir mer psykisk påvirket i ungdomsalder enn unge med foreldre som ble skilt i senere alder.

4.0 Begrepsavklaring og psykologiske teorier

4.1 Internalisering

Internalisering er når noen verdier og normer blir så naturlige at en handler ut ifra dem uten å tenke over det. Normer er regler for hvordan du skal oppføre deg i bestemte situasjoner. Hvis en møtes med samme forventning i samme situasjon over tid så kan man kalle det en norm. Verdier er noe som er verdt å ta vare på for et enkeltmenneske eller for en gruppe. Når en lever med de samme menneskene over tid vil deres normer og verdier over tid internaliseres og dermed bli en naturlig del av en (se Berta, Dehle, & Galaasen, 2021, s. 65).

4.2 Sosialisering

Begrepet sosialisering defineres som «prosessen der individet lærer seg normer og verdier og får kunnskaper og ferdigheter slik at det kan fungere sosialt og intellektuelt sammen med andre i et felleskap» (Berta, Dehle, & Galaasen, 2021, s. 61). Sosialiseringen til et individ skjer i ulike livsfaser. Primærsosialiseringen skjer i barnets tidligste leveår og blir viktigst for mennesket. Her er trygghet og tillit viktige å etablere. Den typen sosialisering skjer i all hovedsak i den nærmeste familien. Etter hvert vil sekundærsosialiseringen inntreffe. Denne kalles sekundær nettopp fordi det er kunnskaper, ferdigheter og roller mennesket internaliserer etter de første leveårene. Aktørene i sekundærsosialiseringen er ofte medelever, lærere, trenere og ledere (se Berta, Dehle, & Galaasen, 2021, s.70). Ettersom primærsosialiseringen både er viktigst og mest formende vil foreldrenes samlivsordning i de tidlige leveårene ha stor påvirkning på barnet.

4.3 Resiliens

Resiliens er evnen til å håndtere motstand. Et menneske som håndterer motstand både følelsesmessig og fysisk er resilient. Dette kan knyttes opp både imot arv og miljø. Lav sårbarhet og resiliens går hånd i hånd. Samspillet mellom gener og oppvekstforhold bidrar på ulike måter for å gi høy eller lav sårbarhet og resiliens (se Svendsen, 2021, s. 205-206).

4.4 Krysspress

Krysspress er et begrep som brukes i sosiologien. Det kan forklares som «når flere aktører eller normsendere retter motstridende forventninger mot et individ». Krysspress vil føre til det som kalles rollekonflikt (se Berta, Dehle, & Galaasen, 2021, s.84).

4.5 Kognitive skjemaer

I psykologi brukes ulike perspektiver for å forklare mennesket. I det kognitive perspektivet er en grunntanke at «måten vi tolker vår omverden på, altså ytre stimuli, er avgjørende for hvordan vi handler og oppfører oss.» (Svendsen, 2021, s. 46). Jean Piaget beskriver disse tolkningene av omgivelsene gjennom kognitive skjemaer. Disse kan forklares som systematisk oppbevaring av erfaringer og opplevelser i mentale tankekart. Dermed består de kognitive skjemaene av generaliserte erfaringer. I de allerede etablerte skjemaene fester det seg nye erfaringer og kunnskaper. Derfor blir opplevelsene vi opplever assosiert med tidligere opplevelser i samme skjema. Skjemaene kan være basert på erfaringer rundt et spesielt område eller spesifikke personer (se Svendsen. 2021, s. 47).

4.6 Tilknytningsteori

Mary Ainsworths tilknytningsteori er en teori som går ut på at barns tilknytning til sine omsorgspersoner har mye å si for deres evne til å klare seg senere i livet. Ainsworth deler tilknytningene inn i 3 forskjellige typer. Trygg, utrygg unnvikende og utrygg engstelig tilknytningstype. Dette var ut ifra en test som kalles *fremmedsituasjonstesten* der de så på hvordan barnet reagerte på ulike situasjoner i et fremmed rom. De trygt tilknyttede barna hadde mye større anlegg for å takle psykiske belastninger senere i livet. Senere er det blitt lagt til en fjerde tilknytningstype som heter utrygg desorientert tilknytningstype som gjerne forbindes med omsorgssvikt. Felles for de utrygge tilknytningstypene er at det blir vanskeligere å komme seg ut i livet og bli selvstendig fordi man ikke har den trygge «basen» å komme tilbake til hvis det blir vanskelig (se Svendsen. 2021, s. 138-141).

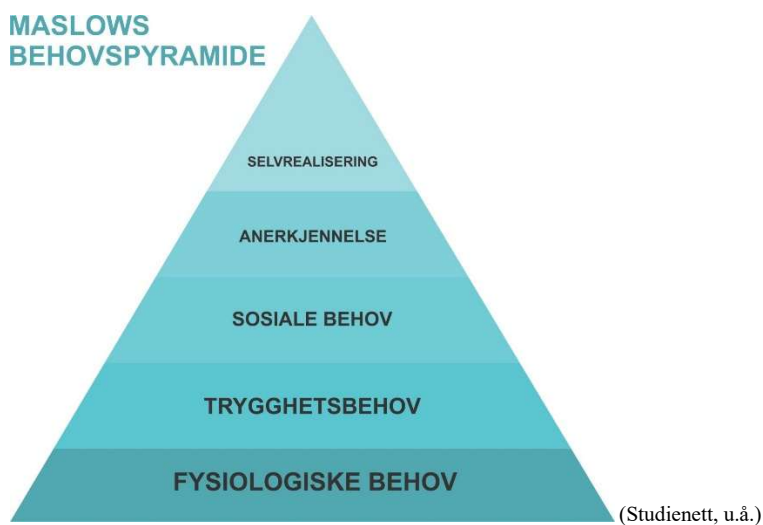
4.7 Traumatiske kriser

«En akutt traumatisk krise blir utløst av hendelser som kan oppleves som en alvorlig trussel mot en persons fysiske, sosiale eller psykiske trygghet» (Svendsen, 2021, s.182). Psykiske lidelser kan skyldes individets manglende personlige og sosiale ressurser som kreves for å takle stresset den traumatiske krisen fører med seg (se Svendsen, 2021, s.182). Kriseforløpet i en traumatisk krise er delt i fire. Den første er sjokkfasen, dette er noen timer eller døgn ofte preget av panikk, apati, gråt og fornektning. I den andre fasen, som gjerne er i ukene og månedene som følger, vil individet bære på skyldfølelse, ha sterke utbrudd av angst, isolere seg og fortrenge. Den tredje er bearbeidingsfasen, denne varer i måneder og opptil år etter krisen oppstod. Sinne, sorg, skam er følelser som ofte er knyttet til fasen. Nyorienteringsfasen

er den siste, her kommer erkjennelse og aksept frem. Individet vil anse krisen som fortid, men ikke som glemt, og vil være klar for å orienteres mot fremtiden (se Svendsen, 2021, s. 184).

4.8 Humanistisk behovspyramide

Maslows behovspyramide er en teori innenfor det Humanistiske perspektivet utviklet av Abraham Maslow. Han illustrerer menneskers behov i form av en pyramide der de viktigste behovene er nederst, og etter hvert som et behov blir oppfylt vil man prøve å få oppfylt de neste (Stai, 2022).

Når de fire nederste behovene ikke er tilfredsstilt kan det hemme læring og i en vanskelig familiesituasjon kan det ramme oppfyllelsen av trygghetsbehovet. Det vil være vanskeligere å fokusere og å ta inn ny informasjon, men læring kan også styrkes hvis det blir en del av selvrealiseringen (se Svendsen, 2021, s. 54).

5.0 Metode

«Selve ordet «metode» kommer av det greske ordet «methodos», som kan oversettes til «det å følge en bestemt vei mot et mål» (Berta, Dehle, & Galaasen, 2021, s. 43).

Kvantitativ og kvalitativ metode er samfunnsvitenskapelige metoder som brukes til å samle data. Vi har valgt både kvantitativ spørreundersøkelse og kvalitative intervju for å få et bredere og mer troverdig forskningsbilde. Kombinasjonen av kvantitativ og kvalitativ metode kalles metodetriangulering, noe som gir innblikk og meninger fra to forskjellige perspektiver og styrker gyldigheten og påliteligheten til resultatet (Sander, 2021).

5.1 Kvantitativ metode

Kvantitativ metode er en samlebetegnelse for tallbasert analyse og forskning. Alt som kan telles, tallfestes, måles og beregnes er innenfor denne samfunnsvitenskapelige metoden (se Berta, Dehle, & Galaasen, 2021, s. 44). Fordelen med kvantitativ metode er at vi får et bredt spekter av respondenter i forskningsgruppen vår. Resultatet blir mer troverdig når det er flere mennesker som har deltatt.

Vi sendte e-post til en lærer eller rektor ved alle videregående skoler i Agder for å prøve å få dem til å engasjere elevene til å svare på undersøkelsen. Dessverre fikk vi avslag fra alle skolene grunnet lav prioritering. I tillegg delte vi undersøkelsen på våre sosiale medieplattformer, hovedsakelig Snapchat, for å nå flere respondenter. Undersøkelsen ble laget i Google Forms, hvor deltakerne ble delt inn i kategoriene: Unge med skilte, gifte eller samboende foreldre. Totalt bestod undersøkelsen av 13 spørsmål, der deltakere med skilte foreldre fikk tre ekstra spørsmål relatert til deres erfaringer. Disse faktorene ga oss gode kvantifiserbare data.

5.2 Kvalitativ metode

I motsetning til kvantitativ metode som gir et oversiktsbilde, gir kvalitativ metode dybdeinformasjon (se Berta, Dehle, & Galaasen, 2021, s. 44). Dette gir oss mer informasjon om hvordan det faktisk er for unge i dag med skilte, gifte eller samboende foreldre, og hvordan det påvirker deres hverdag. Kvalitative data kan ikke gjøres om til tall, men det får fram meninger, holdninger og ønsker (Johansen & Sundbye, 2019). Denne samfunnsvitenskapelige metoden vil gi flere detaljerte opplysninger fra informantene.

Vi valgte å gjennomføre kvalitative intervjuer med 4 ungdommer. Kvalitative intervjuer innebærer at gruppen informanter er liten. Vi ønsket å komme i kontakt med deltakere med ulike familiebakgrunner: en informant med foreldre som skilte seg før de fylte 15 år, en informant med foreldre som skilte seg etter 15-årsalderen, samt en informant med gifte foreldre og en informant med samboende foreldre. I tillegg ønsket vi en jevn fordeling mellom kjønn, med to gutter og to jenter. I forberedelsene til intervjuene, og underveis, tok vi hensyn til deltakernes personvern og at informantene hele tiden visste hvilken data som ble samlet inn, hva dette skulle brukes til og hvem som hadde tilgang på opplysningene. Det var viktig for oss at de visste at det var helt frivillig å delta. Som forskere måtte vi ta hensyn til GDPR og personopplysningsloven (Plocinski, 2020). Dette fulgte vi med å spørre om

samtykke før vi stilte spørsmålene våre. Spørsmålene ble stilt åpent og på en måte som fikk deltakerne til å bestemme selv hvor mye de ville dele.

En utfordring med kvalitativ metode er mangelen på grunnlag for generalisering. På grunn av at det er kun fire informanter som alle har forskjellig bakgrunn og historie, vil ikke resultatene generaliseres, men heller brukes til å underbygge kvantitative funn. De personlige erfaringene og situasjonene vil ikke representere majoriteten.

Selve intervjuet bestod av 3 planlagte spørsmål på bakgrunn av hvilken generell informasjon vi fikk av den kvantitative spørreundersøkelsen. Gjennom en fem til sju minutters samtale med deltakere som hadde forberedt seg på spørsmålene, fikk vi muligheten til å gå i dybden og få et bedre innblikk i deres opplevelser.

5.3 Feilkilder

Vi tror at de fleste dataene vi samlet inn er korrekte, men vi tar høyde for at det har vært noen feilkilder underveis.

I den kvantitative undersøkelsen er det en risiko for at enkelte respondenter har svart flere ganger, misforstått spørsmål eller ikke vært helt ærlige i svarene sine. Disse faktorene svekker reliabiliteten til resultatene.

Innledningsvis ble det nevnt, at samlivstitlene vi har valgt å forholde oss til, spilles ut svært ulikt i alle individuelle situasjoner. Ved å generalisere alle unge med foreldre av den samme samlivsordningen kan våre innsamlede data vise et til dels antatt resultat. Variasjonen innenfor opplevelsene av et samliv er bredt, og ingen unge vil ha en lik erfaring. Foreldrenes relasjon etter skilsmissen, samt relasjonen i et samboer- eller ekteskap kan variere svært. Fraværende foreldre, tillitsbrudd mellom barn og den ene parten, fysisk og psykisk vold og ellers usunne faktorer kan påvirke alle formene for samliv. Det samme kan positive faktorer. Dette kan ha skapt variasjon i hvordan respondentene vurderte påvirkningen av foreldrenes samlivssituasjon.

En mulig svakhet ved vår undersøkelse er den skjeve fordelingen i kjønn og alder blant respondentene. Av totalt 21 respondenter som har skilte foreldre, var 72 % jenter og 27 % gutter, noe som gjør at sammenligningsgrunnlaget mellom kjønnene kan være svekket. Dette innebærer at jentenes svar i større grad dominerer resultatene. I tillegg ser vi at det kun er 21 av 143 respondenter som svarte at de har skilte foreldre, og av disse 21 er det kun én respondent som svarte at de var over 15 år da skilsmissen skjedde. Vi har hatt kvalitativt

intervju med en i samme kategori, men totalt blir det kun 2 deltakere. Denne ubalansen kan påvirke tolkningen av funnene våre. Med færre svar fra gutter og unge med skilte foreldre, blir det vanskeligere å trekke sikre konklusjoner, da små endringer i deres svar kan ha stor innvirkning på prosentfordelingen.

I og med at det var vanskelig å få spredd undersøkelsen til mange ulike skoler er det sannsynlig at de fleste respondentene er ifra KVS-Lyngdal. Det er både en skole med et førsteinntak på over 5 i karaktersnitt, samt en tydelig kristen skole der et stort flertall er kristne. Dermed kan det argumenteres for at svarene, spesielt når det kommer til skoleprestasjoner og verdier, ikke er representative for gruppen: «ungdom i Agder».

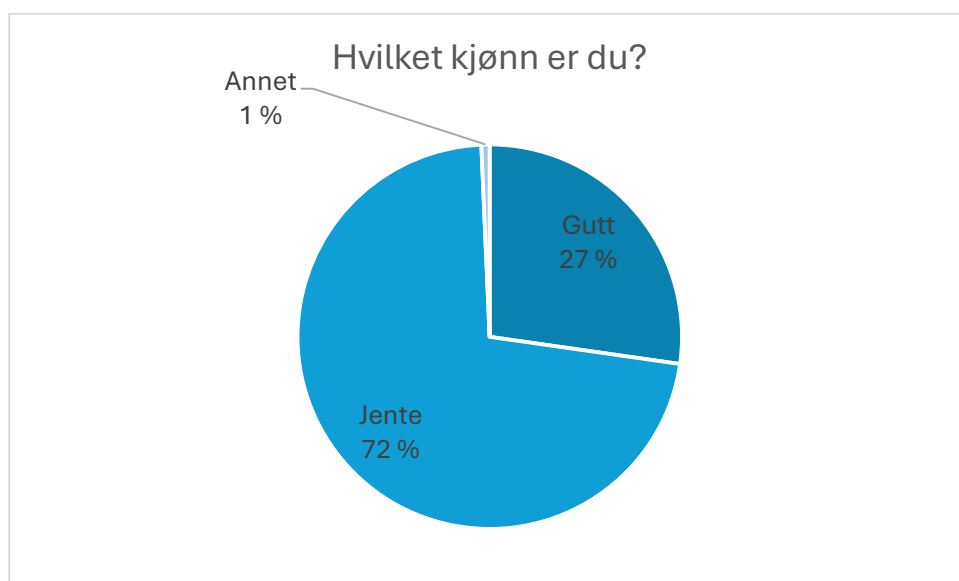
6.0 Resultat

Totalt deltok 165 respondenter i undersøkelsen, men kun 143 ble inkludert i analysen, ettersom vi utelot svar fra deltakere som ikke går på videregående skole. Likevel gir utvalget oss et godt grunnlag for analyse av vår problemstilling: «På hvilken måte blir unge påvirket av foreldrenes samlivssituasjon?»

Her er de filtrerte diagrammene som er relevante i møte med vår problemstilling.

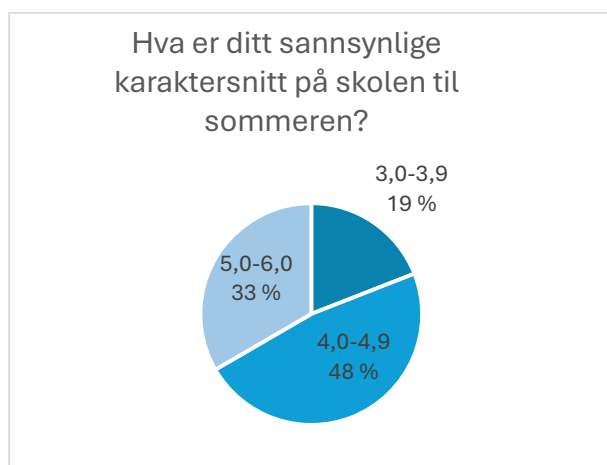
6.1 Resultat

Figur 1

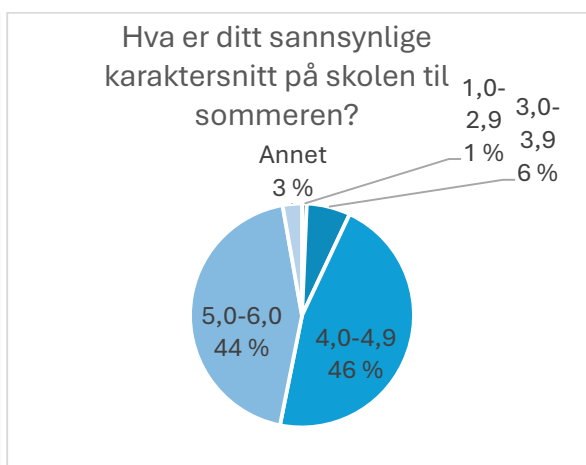

Figur 2

2.1 Skilt

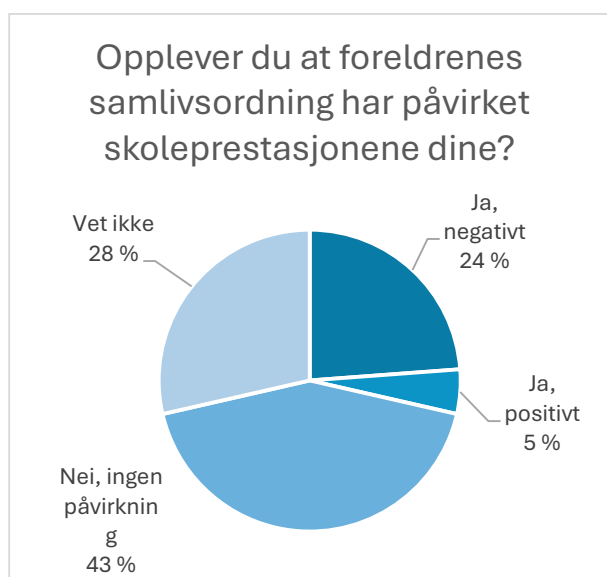

2.2 Gift/samboer

Figur 3

3.1 Skilt

3.2 Gift/samboer

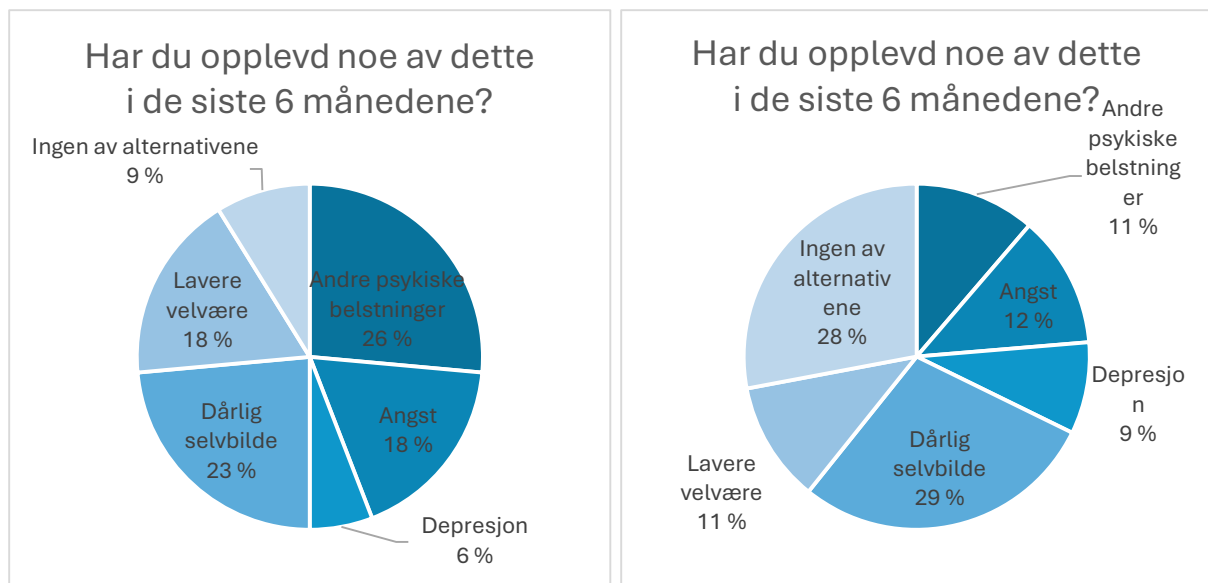

Figur 4

4.1 Skilt

j

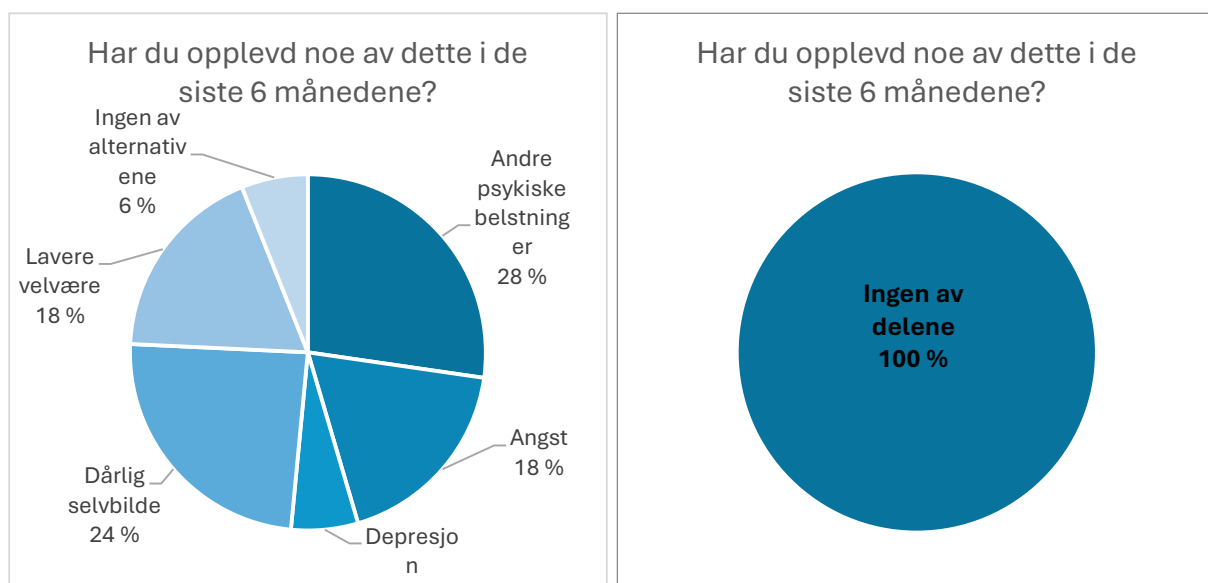
4.2 Gift/samboer

Figur 5

5.1 Skilt før 15 år

5.2 Skilt etter 15 år

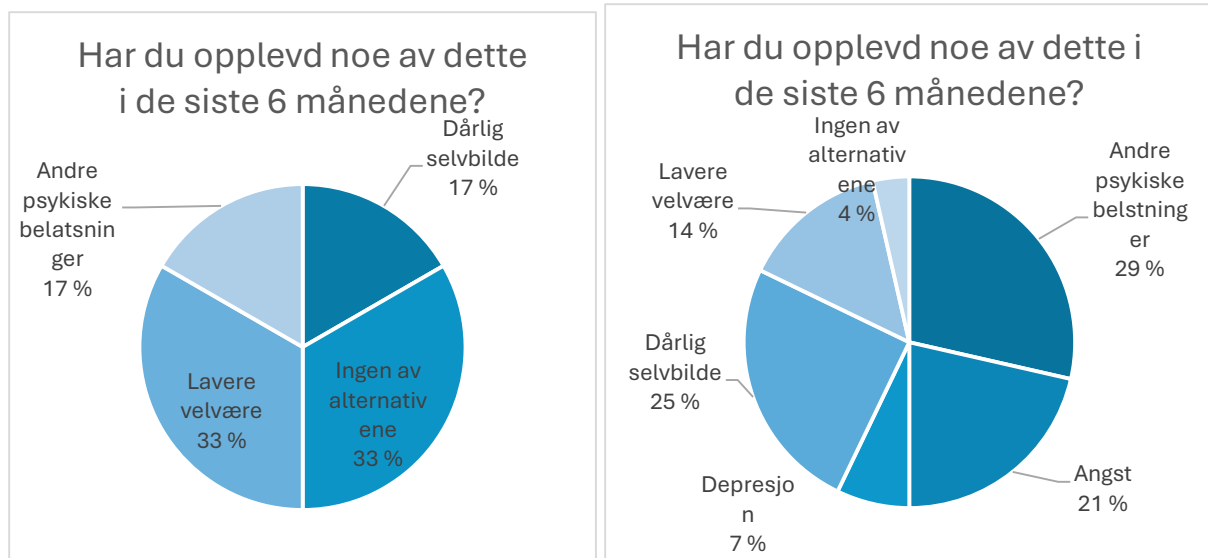

*spørsmål 5.2 har kun 1 respondent

Figur 6

6.1 Skilt gutt

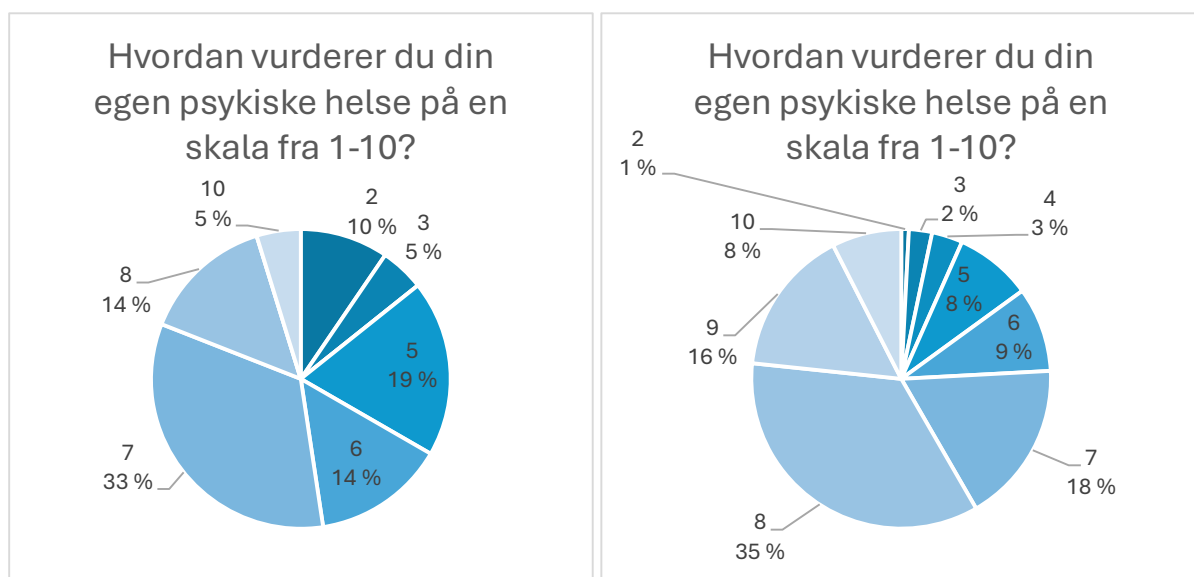
6.2 Skilt jente

Figur 7

7.1 Skilt

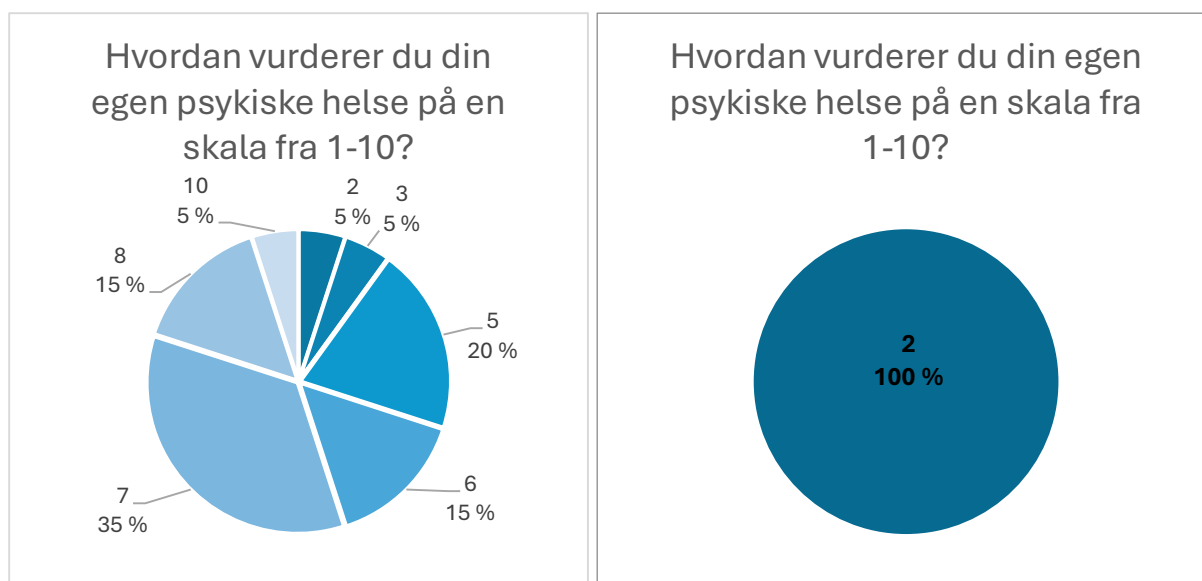
7.2 Gift/samboer

Figur 8

8.1 Skilt før 15 år

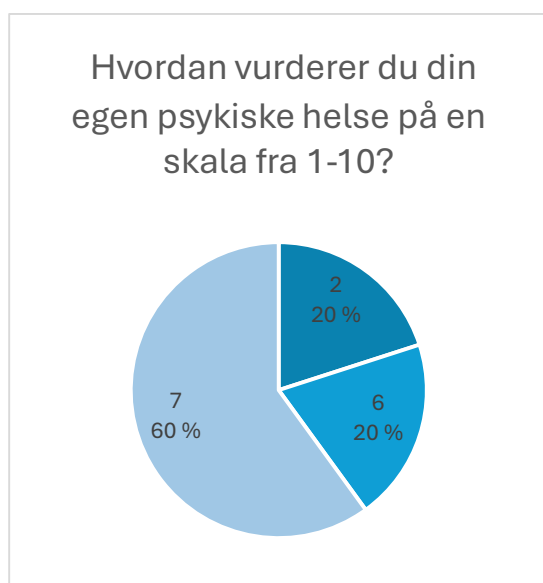
8.2 Skilt etter 15 år

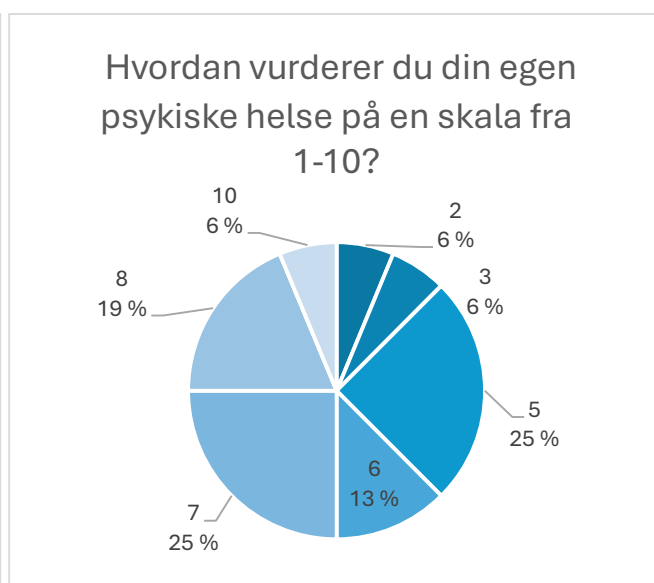
*spørsmål 8.2 har kun 1 respondent

Figur 9

9.1 Skilt gutt

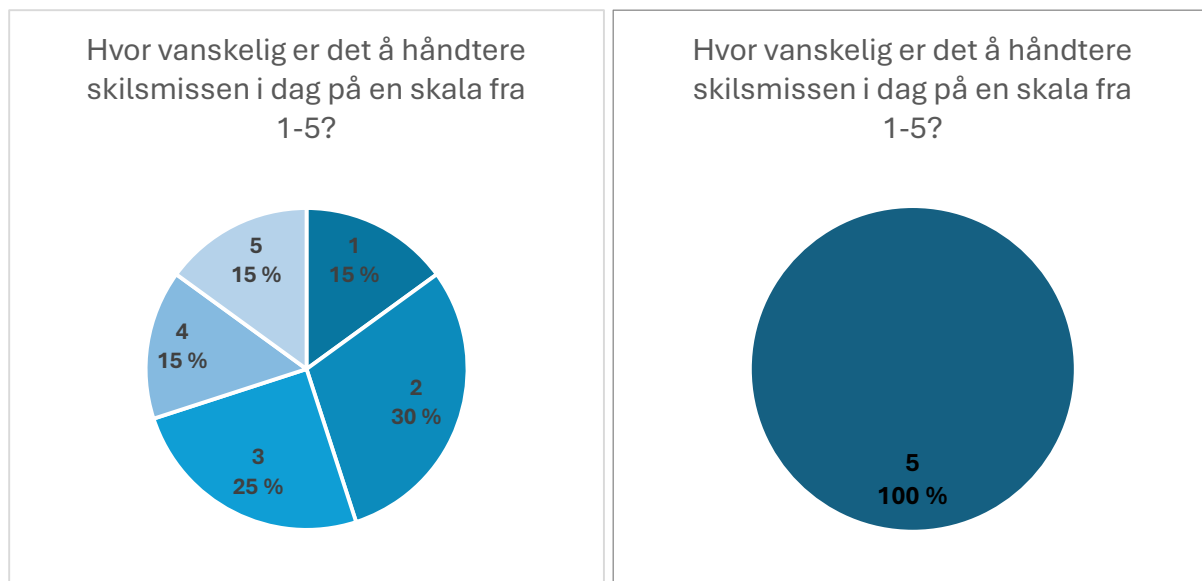
9.2 Skilt jente

Figur 10

10.1 Skilt før 15 år

10.2 Skilt etter 15 år

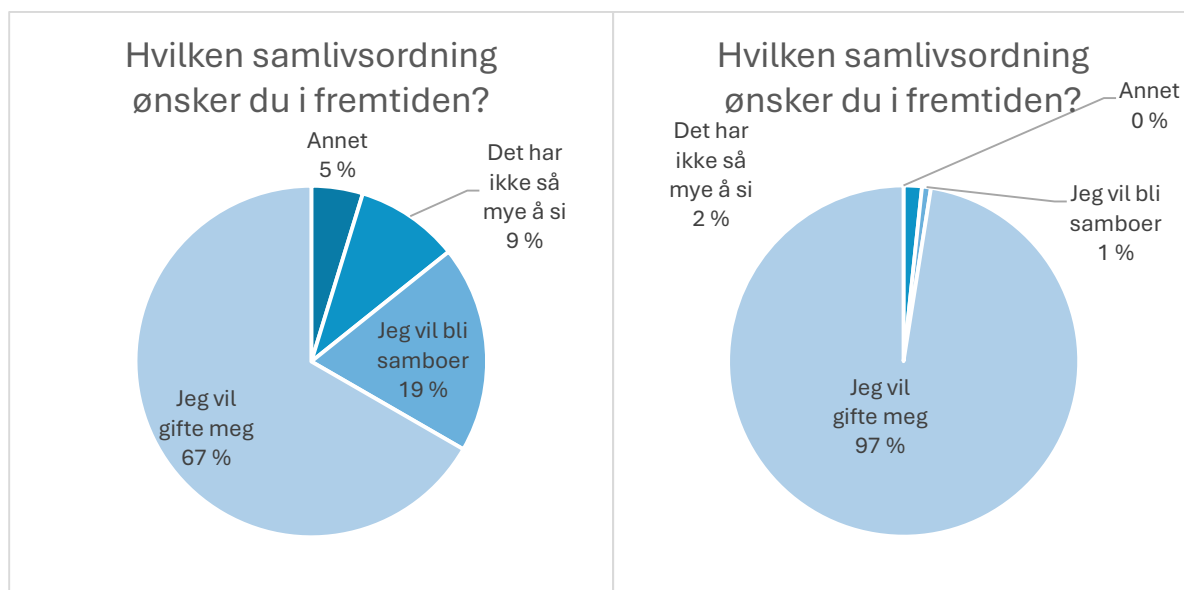

*spørsmål 10.2 har kun 1 respondent

Figur 11

11.1 Skilt

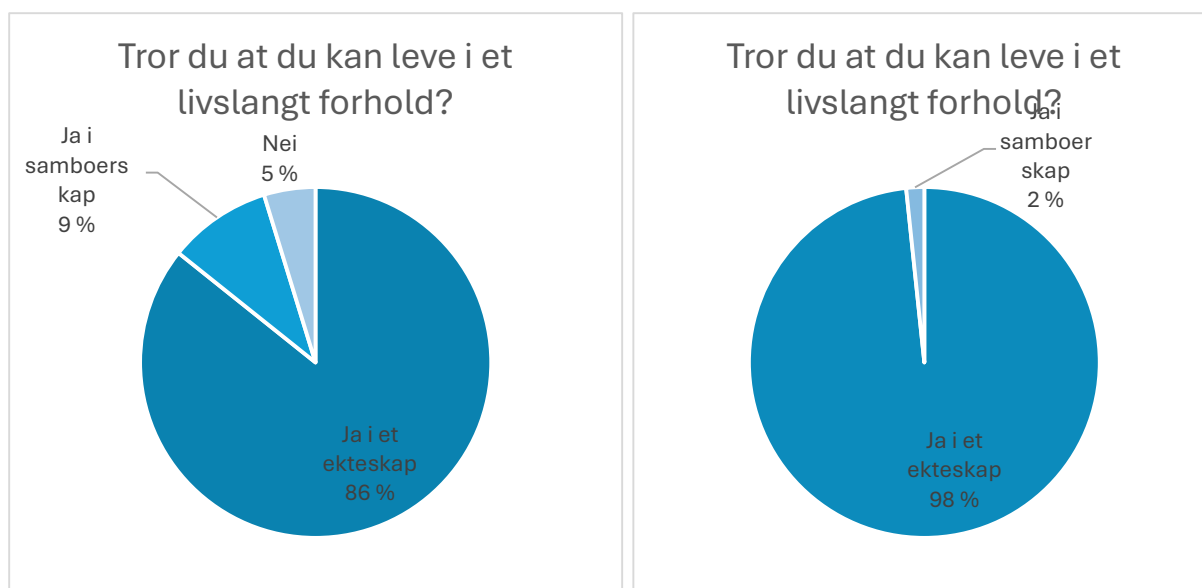
11.2 Gift/samboer

Figur 12

12.1 Skilt

12.2 Gift/samboer

7.0 Analyse

7.1 Analyse av hypotese 1

- I. Ungdom med foreldre som er skilt har lavere karakterer på skolen, rapporterer mer psykiske helseproblemer og er mer skeptiske til fremtidige forhold enn ungdom med gifte eller samboende foreldre.**

For det første kan en se på figur 2.1 og 2.2 at det er større andel ungdom med skilte foreldre som svarer at de har et sannsynlig karaktersnitt på 3.0-3.9 enn ungdom som har gifte eller samboende foreldre. På begge figurene er det få til ingen av respondentene som svarer at de har under 3.0. Derfor blir denne kategorien den laveste. I tillegg er det en større andel med gifte og samboende foreldre som har snitt ifra 5.0 til 6.0. Svarene på figur 3.1 og 3.2 peker på at respondentene har en lik selvoppfatning som svarene i figur 2.1 og 2.2 viser. En høyere andel ungdom med skilte foreldre tror at foreldrenes samlivsordning har preget skoleprestasjonene negativt, og en mye lavere prosentandel tror at den har påvirket dem positivt.

Videre ser en på figur 4.1 og 4.2 at det er en lavere andel av ungdom med skilte foreldre som svarer at de ikke har opplevd noen av de opplistede psykiske problemene de siste 6 månedene. Av barn av gifte og samboende foreldre er det tre ganger så mange uten opplevelser med noen av alternativene enn av barn med skilte foreldre. Når respondentene videre skal rangere sin

psykiske helse fra 1 til 10 ser man også tydelig at de med skilte foreldre scorer dårligere. Siden 5,5 er median i dette spørsmålet kan vi sette et skille på 5,5 for å gi en oversikt. 66% av respondentene med skilte foreldre og 86% av respondentene med gifte foreldre rangerer sin psykiske helse på 6 og oppover (Figur 7).

Til slutt kan en se en litt større skepsis til fremtidige forhold hos respondenter med skilte foreldre i figur 11 og 12. Det er et tydelig flertall som vil gifte seg hos både de med skilte foreldre og de med samboende eller gifte foreldre, men skepsisen til ekteskap som ordning er større hos de med skilte foreldre (Figur 11). 19% av de med skilte foreldre svarer at de ønsker et samboerskap imot kun 1% av de med gifte foreldre.

I figur 12.2 ser en at alle ungdommene som har samboende eller gifte foreldre tror at de kan leve i et livslangt forhold, 2% av disse i et samboerskap. Dette tyder på en tydelig tro på varige samlivsformer hos barn som har opplevd at det fungerer. Av barn med skilte foreldre er det en litt lavere andel som har den samme troen. 5% svarer at de ikke tror at de kan leve i et livslangt forhold, 9% at de kunne levd livslangt i et samboerskap og de resterende 86% i et ekteskap.

Gjennom sammenlikningen av dataene kan det argumenteres godt at vår første hypotese stemte overens med de innsamlede dataene.

7.2 Analyse av hypotese 2

II. Jenter har større psykisk påvirkning av skilsmisse enn gutter.

For å undersøke denne hypotesen måtte vi analysere hvordan jenter med skilte foreldre rapporterer om psykiske helseplager sammenlignet med gutter i samme situasjon. Vi brukte de filtrerte diagrammene med svar fra jenter som har skilte foreldre og sammenlignet de med svar fra guttene.

Spørsmålet "Har du opplevd noe av dette i de siste 6 månedene?" var sentralt for å kartlegge psykiske helseplager blant respondentene. I figur 6.1 og 6.2 presenteres guttenes og jentenes svar på dette spørsmålet. En ser på figur 6.1 at den største andelen av gutter svarte at de ikke har opplevd noen av alternativene de siste 6 månedene, mens på figur 6.2 ser en at det er et klart mindretall av jentene som svarte «ingen av alternativene». Jentenes svar viser at nesten alle har opplevd minst ett av alternativene de siste 6 månedene. Disse funnene er med på å forsvare vår hypotese.

Videre kan spørsmålet "Hvordan vurderer du din egen psykiske helse på en skala fra 1-10?" være med på å gi en bedre indikasjon på om hypotesen stemmer. På figur 9.1 kan en se at 80% av guttene har svart høyere enn 5,5, noe som indikerer at de generelt opplever at de har en gjennomsnittlig eller god psykisk helse. I figur 9.2 ser vi derimot at det er kun rundt 60% av jentene som har svart høyere enn 5,5 noe som tyder på at jentene i større grad opplever psykiske utfordringer.

Vi ser også på de kvalitative intervjuene for å se om det var noe likhet i svarene. Jenta med skilte foreldre snakket i stor grad om den psykiske belastningen, og hvordan skilsmissen påvirket henne. Hun beskrev at skilsmissen hadde en dypere, mer underbevisst, emosjonell påvirkning enn hun først var klar over (Vedlegg 5). Gutten vi intervjuet la mer vekt på den praktiske belastningen enn den psykiske (Vedlegg 4). De kvalitative og kvantitative dataene går overens.

Som tidligere nevnt, må vi være bevisst på at overvekten av svar fra jenter i undersøkelsen kan ha hatt betydning for resultatene. Likevel peker både statistiske data og individuelle refleksjoner fra kvalitative intervjuer, på at jenter i større grad enn gutter opplever psykiske utfordringer som følge av foreldrenes skilsmisse. Altså kan det argumenteres godt for at vår andre hypotese stemte.

7.3 Analyse av hypotese 3

III. Unge med foreldre som ble skilt i tidligere alder blir mer psykisk påvirket i ungdomsalder enn unge med foreldre som ble skilt i senere alder.

Vår tredje hypotese kan forsvares med de innsamlede dataene fra både den kvantitative og kvalitative metoden. Grunnet få svar fra den nødvendige gruppen i denne hypotesen er det mulig at realiteten ikke speiles av de innsamlende dataene. Ut ifra svaret fra den ene respondentens svar i tillegg til det kvalitative intervjuet, med en ungdom der foreldrene skilte seg da personen var over 15 år, har vi likevel nyttig informasjon som til dels støtter under vår hypotese.

Figur 5.1 og 5.2 viser respondentenes opplevelser av psykiske helseplager i løpet av de siste 6 månedene. Her svarer et klart flertall av de som var under 15 år da foreldrene skilte seg at de preges psykisk, mens vår respondent som var over 15 år da foreldrene skilte seg, ikke har opplevd noen form for psykisk plage gjennom det forbigåtte halvåret.

Et motsigende funn finner en i figur 8.2 der respondenten vurderer sin psykiske helse som 2 på en skala fra 1-10. På 8.1 rangerer unge av foreldre som ble skilt før de var 15 år en bedre psykisk helse enn tallene figur 5.1 gir uttrykk for. 70% av disse påstår sin egne psykiske helse er på 6 og oppover, men mange sier også at de har slitt med ulike psykiske helseplager.

På et spørsmål vi stilte kun de med skilte foreldre ser vi at de fra «før 15 år»-kategorien, har en stor variasjon av hvor vanskelig skilsmissen er å håndtere idag. Dette er synlig på figur 10.1. Over halvparten vil rangere vanskelighetsgraden på håndteringen av skilsmissen i dag på den lavere siden av skalaen. Det vil si at flertallet synes skilsmissen, er lett eller helt grei å håndtere i dag. Informant 4 forteller: «... jeg ser veldig sammenheng i visse situasjoner som jeg vet jeg har opplevd i skilsmissen og når jeg var liten. Som på en måte ligger igjen som traumer som jeg reagerer på i et visst mønster på grunn av tidligere ting.» (vedlegg 5). Figur 10.2 derimot forteller at respondenten som var over 15 år da foreldrene ble skilt, synes fremdeles det er vanskelig å håndtere skilsmissen den dag idag. Svarene på figur 10.2 stemmer godt med figur 8.2, mens figur 5.2 avviker fra denne normalen.

Ut ifra våre innsamlede data kan vi verken bekrefte eller avkrefte vår tredje hypotese. Svarene i det kvalitative intervjuet og den kvantitative undersøkelsen strider delvis imot hverandre. De viser ikke sikkert om unge med foreldre som ble skilt før de var 15 år blir mer eller mindre psykisk preget enn unge med foreldre som ble skilt etter de var 15 år.

8.0 Drøfting

«På hvilken måte blir unge påvirket av foreldrenes samlivsordning?».

Områdene vi har sett etter påvirkning av forskjellige typer samlivsordninger har vært i ungdoms skoleprestasjoner, psykiske helse og syn på fremtidige forhold. Her drøftes noen av funnene våre opp imot faglige teorier og begreper.

8.1 Skoleprestasjoner

Skoleprestasjoner påvirkes av en rekke faktorer og samlivsordningen til foreldrene er en av dem. Den kvantitative spørreundersøkelsen viste at over halvparten av respondentene våre trodde at foreldrenes samlivsordning hadde påvirket deres skoleprestasjoner. Noen svarte positivt, andre svarte negativt (Vedlegg 1). Som tidligere nevnt, er det forskning på akkurat dette temaet gjennom helseundersøkelsen HUNT. Vi ser at våre funn og den tidligere forskningen stemmer overens, og sier at unge med skilte foreldre gjør det dårligere på skolen.

Maslows behovspyramide viser at når de fire nederste behovene ikke er tilfredsstilt, kan det hemme læring. Trygghetsbehovet vil være viktig for skoleprestasjoner. Den kvalitative forskningen vår viste en trygghet rundt det å ha gifte eller samboende foreldre. Ifølge Maslows behovspyramide, kan tryggheten bidra til at barnet lærer lettere. «*Med at de sammen støtter meg og at en av de alltid er hjemme og hjelper meg. De har på en måte hjulpet meg med å prestere med at jeg kan få hjelp hjemme*» (Vedlegg 3). Informanten understreker at tryggheten og følelsen av tilhørighet hjemme har hatt stor påvirkning på hans skoleprestasjoner. Han fortalte at en av foreldrene alltid var til stede for å hjelpe, noe som skapte stor trygghet for informanten. Samtidig kan vi også se et eksempel på mangel på trygghet og tilhørighet i et hjem som splittes. «*Jeg har bodd der kanskje to måneder til sammen alle nettene jeg har sovet der, på tre år, og så er det en kjæreste da. Mamma har kjæreste, og han kjenner jeg ikke, egentlig*» (Vedlegg 4). Her understreker informanten med skilte foreldre, at han ikke følte seg hjemme hos moren grunnet hennes nye kjæreste. Dette kan ha hemmet hans læring, og påvirket hans skoleprestasjoner negativt. Så her ser vi tydelige positive konsekvenser av gifte og samboende foreldre, og negative konsekvenser av skilte foreldre.

Mary Ainsworths tilknytningsteori kan også bidra til å forstå hvordan barn håndterer skilsmisse. Teorien forteller at de som har trygg tilknytningstype har kompetanse på flere områder i forhold til andre jevnaldrende. Trygg tilknytningstype sier nødvendigvis ikke noe om gift, samboer eller skilt, men det vi har funnet ut fra våre kvalitative intervjuer er at trygge relasjoner hjemme kan knyttes opp til ekteskap og samboerskap. Da kan tilknytningsteorien støtte vår hypotese om at unge med skilte foreldre gjør det dårligere på skolen.

Tidligere nevnte vi at foreldrenes relasjon kan være en feilkilde, noe som vi må ta i betraktning. Det kan tenkes at noen barn opplever et mer stabilt hjem etter en konfliktfylt skilsmisse, og at det gir bedre forutsetninger for trivsel og læring. Dersom foreldrene klarer å skape en trygg og forutsigbar hverdag, kan det dempe de negative konsekvensene av skilsmissen. I enkelte tilfeller kan skilsmissen føre til økt selvstendighet, ansvarsfølelse og mestringsevne, noe som kan ha en positiv effekt på skoleprestasjoner. Dette ble presentert i den kvantitative spørreundersøkelsen da noen av de ungdommene med skilte foreldre svarte at de opplevde at deres foreldres samlivsordning påvirket positivt på skoleprestasjonene.

Oppsummert viser forskning at skilsmisse kan ha både negative og positive konsekvenser for skoleprestasjoner. Faktorer som trygghet, tilknytning, stabilitet og støtte fra omgivelser spiller en avgjørende rolle i hvordan barnet påvirkes. Mens noen opplever økt stress og dårligere

læringsforutsetninger, kan andre utvikle selvstendighet og mestringsevne som gir positive akademiske resultat.

8.20 Psykiske helseplager

Funnene våre peker på at de psykiske konsekvensene av hvilken samlivsordning foreldre velger, er merkbare. I Mary Ainsworths tilknytningsteori drøftes det rundt ulike tilknytningstyper og hvordan de påvirker unges liv i fremtiden. Grunner til at en tilknytning kan bli utrygg kan ha vært ustabilitet i hjemmet, mangel på nok tid med den enkelte forelder eller store endringer på kort tid. Alle disse kan være konsekvenser av skilsmisse. Derfor kan ungdom i dag, som et resultat av skilsmisse, ha hatt utrygge tilknytninger til foreldrene sine. En utrygg tilknytning vil gjøre det vanskeligere på flere områder senere i livet, og det kan være en komponent i forklaringen på hvorfor ungdom med skilte foreldre scorer lavere på spørsmålene om psykisk helse.

Det kan tenkes at man i en skilsmissesituasjon vil gå ifra å ha trygge internaliserte rammer for hva som forventes av en, til å oppleve krysspress fra de som sto i sentrum for sin primærsosialisering. Familien er delt i to og krysspresset er med på å prege ungdom.

«Intervjuer: Du velger selv hvem du drar til når du drar hjem på ferie?»

Informant 3: Ja, veldig ofte så spør de: «Hvor vil du nå?» og så sier jeg pappa og så ringer mamma meg grinende og så: «Okei, jeg kan komme til deg likevel».» (vedlegg 4).

Her møtes informant 3 med en situasjon der det er motstridende forventninger til han og dette kan gjøre det vanskelig å velge og å finne ut av hva man tenker er rett. Det er enda vanskeligere når det er foreldrene som har motstridende forventninger, siden de er noen av de som har vært viktigst i den tidlige sosialiseringen.

I intervjuet med informant 3 spurte vi videre om hva det betydde for han at foreldrene ikke bor sammen, og om det preget ham. *«Ja, det preger meg ja. Mer praktisk enn psykisk legger jeg merke til».* Sitatet peker på at det ikke er en direkte sammenheng mellom bosituasjonen og hans psykiske helse, men at det er noe som bidrar til praktiske vanskeligheter. Likevel viser de andre funnene at skilsmisse preger psykisk helse.

8.21 Jenter i forhold til gutter

Våre funn viser at jenter rapporterer større psykisk belastning etter skilsmisse enn gutter, noe som samsvarer med tidligere forskning på området. Ingunn Størksen peker på at jenter med skilte foreldre i større grad opplever angst, depresjon og lavere velvære, som tidligere nevnt. Forskjellen på hvordan jenter og gutter reagerer på skilsmisse kan delvis forklares med resiliens. Det at jentene håndterte skilsmissen dårligere, i form av flere psykiske helseplager, kan bety at de har dårligere resiliens i møte med skilsmisse i forhold til gutter.

Våre kvalitative intervjuer illustrerer hvordan prosessen kan utspille seg forskjellig hos jenter og gutter. *«Ja jeg ser veldig sammenheng i visse situasjoner som jeg vet jeg har opplevd i skilsmissen og når jeg var liten. Som på en måte ligger igjen som traumer som jeg reagerer på i et visst mønster på grunn av tidligere ting.»* (Vedlegg 5). Samtalen med informant 4 viser et eksempel på at det fortsatt er vanskelig å håndtere, som kan forklares med mulig dårligere resiliens. For guttene derimot kan det virke som at det var vondt der og da, men at de etter hvert blir mer vant til skilsmissen. *«Da var det bare inni meg. Sa det til veldig få og bare levde med det, og så gikk det et halvt år og så delte jeg det og så var det da jeg liksom deala litt med det, og så var det litt tungt. Og så gikk det et par måneder og så ble jeg vant til det.»* (Vedlegg 4). Her understreker informanten at skilsmissen ikke påvirker i like stor grad nå. Med denne informasjonen kan vi argumentere for at gutter har sterkere resiliens og håndterer skilsmisser bedre.

Selv om individuelle forskjeller spiller en rolle, peker både våre funn, og tidligere forskning på at jenter er mer sårbare for psykiske helseutfordringer etter en skilsmisse enn gutter.

8.22 Alder

I vår kvantitative undersøkelse har vi kun én respondent i kategorien unge som var eldre enn 15 år da foreldrene skilte seg. I drøftingen av denne hypotesen vil derfor svarene til informant 3 og 4 brukes aktivt for å forsøke å forklare data fra den kvantitative forskningen. Våre kvalitative og kvantitative funn peker i ulike retninger. Likevel ser det ut til at alder da foreldrene ble skilt utgjør en viss forskjell i unges psykiske påvirkning i dag.

Når vi sammenligner intervjuet med informant 4 som var under 15 år da foreldrene skilte seg og intervjuet med informant 3 som var over 15 år da foreldrene skilte seg, kan det ses mer tendenser til større psykisk påvirkning hos informant 4. Dette forsvarer den tredje hypotesen vår, da de som opplevde skilsmissen som en del av primærsosialiseringen vil være mer preget

av det i ungdomsårene og videre i sekundærsosialiseringen. Nemlig fordi normer og handlingsmønstre knyttet til skilsmissen vil internaliseres i løpet av den første sosialiseringen og vil være viktigst og mest formende for individet. Trygghet og tillit er som tidligere nevnt elementært å etablere i individets primærsosialisering. I en oppvekst preget av skilsmisse vil trygghet og tillit kunne oppleves annerledes enn i familier der foreldrene er samboere eller gift.

Informant 4 setter ord på at internalisering av normer, verdier og handlingsmønstre som kan være usunne, skjedde i primærsosialiseringen i hennes liv. Dette når hun ble spurt om det hadde vært lettere hvis skilsmissen hadde skjedd etter hun var 5 år *«Tror det hadde opplevdes verre fordi jeg hadde huska mer av skilsmissen, men jeg tror at jeg hadde hatt færre traumer hvis de hadde hatt et godt forhold frem til jeg var 15, hvis det gir mening. Mye av de traumene som ble bygd husker jeg jo ikke, men de har satt veldig spor, fordi det er hele oppveksten, hele utformingen av meg. Så ja kanskje»* (vedlegg 5)

De motstridende svarene til respondenten som var over 15 år da foreldrene ble skilt i den kvantitative spørreundersøkelsen, kan forklares med en frykt eller et ubehag for å selvdagnostisere eller sette diagnose-stemplet på sin egne psykiske helse. (Figur 5.2, 8.2 & 10.2) Med tanke på at flertallet av svarene denne informanten gav peker på en stor negativ psykisk påvirkning i dag, bør de negative svarene vektlegges.

Utfordringen kommer i møte med respondent-målgruppen problemstillingen er rettet mot. Tidligere forskning peker på en forskjell på de psykiske konsekvensene som kommer av en skilsmisse når barnet er yngre eller eldre enn 15 år. Dermed vil høyest sannsynlig respondentene som har foreldre som ble skilt da de var over 15 år fortsatt være i enten reaksjonsfasen eller bearbeidingsfasen i kriseforløpet i en traumatisk krise- som skilsmisse kan være. Dette tror vi kan ha utspilt seg i svarene på den kvantitative spørreundersøkelsen, der en vg1 elev ble vår eneste respondent innenfor kategorien. Respondentens psyke vil være mer preget av selve traumet og prosessen som følger, enn de langvarige konsekvensene en skilsmisse ser ut til å ha. Vi tror at svarene hadde sett annerledes ut hvis vår respondent hadde vært i nyorienteringsfasen. I det kvalitative intervjuet vi gjennomførte med informant 3, gis det uttrykk for at det har vært tungt, likevel sier han at det preger han mer praktisk enn psykisk. Her kan det trekkes linjer med at informant 3 er to år eldre enn respondenten som går i vg1. Han kan dermed ha hatt minst to år lenger på å komme gjennom fase 2 og 3 i kriseforløpet for traumatiske kriser.

Ved å stille spørsmål rundt alderens påvirkning på unges psykiske helse, såpass tett på den bestemte alderen får vi ikke sett den psykiske påvirkningen når alle deltagere er i nyorienteringsfasen. Likevel gir forklaringen til informant 4, der hun sier at hun tror det hadde vært lettere om hun var eldre- altså over 15 år da foreldrene ble skilt- en indikasjon som peker i vår tredje hypoteses retning.

8.3 Syn på fremtidige forhold

Ethvert menneskets tidligere erfaringer vil være med på å prege hvordan det ser på nye erfaringer. I oppgavens tilfelle er det relevant når det skal drøftes rundt syn på fremtidige forhold. Barn som har opplevd skilsmisse i nær familie vil ha et annerledes kognitivt skjema for ekteskap enn de som ikke har opplevd det.

Svarene på den kvantitative undersøkelsen viser at samlivsordningen til foreldre er med på å påvirke ungdoms kognitive skjema rundt ekteskap. Som nevnt i analysen er det større skepsis til ekteskap hos barn som har opplevd skilsmisse.

Noe som vi ikke tok hensyn til i utviklingen av hypotesene var at barn av skilte foreldre også vil ha et annerledes kognitivt skjema i møte med skilsmisse. Det kommer tydeligst frem i de kvalitative intervjuene. *«Jeg får veldig lite lyst til å skille meg, selv. Ja, jeg er jo vokst opp med daglig, eller ukentlig i hvert fall høre: «Nei det kommer aldri til å skje, vi kommer aldri til å skille oss.» ... Så tilliten der, til de, har kanskje blitt litt brutt. Det har jeg ikke lyst til at skal skje, men jeg kommer til å gi de den der: «Vi skal aldri skille oss.» og så skal det aldri skje heller.»* (vedlegg 4)

Informant 3 sitt kognitive skjema rundt skilsmisse og hvilke vanskeligheter det medfører er her de som driver hans ønske om et varig ekteskap, fremfor positive opplevelser med ekteskap. Informant 4 viser lignende tankegang selv om foreldrene skilte seg mye tidligere.

«Intervjuer: Og du har planer om å bli gift?»

Informant 4: Ja, absolutt! Og jeg har ikke planer om å skille meg.

Intervjuer: Har det blitt skikkelig sånn «nei det skal jeg ikke gjøre»?

Informant 4: Ja veldig. Det tror jeg det blir for alle med skilte foreldre nesten. Det blir veldig viktig at; det skal jeg aldri gjøre, det er ikke et alternativ liksom.» (vedlegg 5)

I intervjuet med informant 2, som har gifte foreldre, sier han dette: *«Jeg har jo veldig lyst til å ha det samme som foreldrene mine har. Jeg ser at de elsker hverandre og det er veldig fint. Det er noe jeg ønsker for meg selv også.»* (vedlegg 2)

Informanten peker på de positive opplevelsene som grunnlag for at han tenker som han gjør rundt ekteskap. Dermed kan vi se at flere kan resonere seg frem til en felles tanke, med grunnlag i forskjellige kognitive skjemaer. Altså, positive assosiasjoner til ekteskap og negative assosiasjoner til skilsmisse kan begge peke på et ønske om et varig ekteskap. Det kan være med på å forklare hvorfor så stor andel av de som har skilte foreldre fortsatt ønsker et ekteskap og har tro på et ekteskap (Figur. 11.1 & 12.1).

Vi tror i tillegg at det er en sammenheng mellom synet unge har på eget fremtidig samliv og ordningen foreldrene hadde da primærsosialiseringen utspilte seg. Nettopp fordi det er de første og viktigste normene og verdiene individet lærer. Normer rundt for eksempel hvordan man kommuniserer med hverandre på en sunn måte vil kunne internaliseres om man som barn lever i et fungerende ekteskap. Noe som kan føre til å lettere klare seg i ekteskap senere i livet. På den andre siden kan det motsatte skje hvis negative kommunikasjonsmønstre internaliseres.

Både kognitive skjemaer og samlivs-normer som internaliseres under primærsosialiseringen er med på å påvirke unges syn på fremtidig samliv. Disse har vi sett eksempler på at preges av foreldres samlivsordning.

9.0 Konklusjon og avsluttende kommentar

Gjennom denne oppgaven har vi undersøkt hvordan unge blir påvirket av foreldrenes samlivsordning, og vi har sett at samlivsbrudd kan ha flere konsekvenser for barn og ungdom.

Basert på våre funn kan vi konkludere med at vår første hypotese ble bekreftet. Vi har fått kvantitative svar som peker i retning av at skilsmisse faktisk er en faktor som er med på å påvirke skoleprestasjoner negativt, bidra til flere psykiske helseplager og et mer skeptisk syn på fremtidige forhold. I tillegg har kvalitative funn underbygget hvorfor og på hvilken måte samlivsordningen har vært med på å prege disse områdene.

Videre viste resultatene våre at den andre hypotesen også ble bekreftet. Våre funn fra kvalitative intervjuer og kvantitativ spørreundersøkelse pekte på at det er flere jenter som

påvirkes psykisk av skilsmissen i forhold til gutter. Disse funnene gir grunnlag for å tro at jenter blir mer preget av skilsmisse.

Til slutt kan vi med våre funn verken bekrefte eller avkrefte hypotese 3. Inntrykket svarene gir er sprikende og grunnet vår smale informasjonstilgang kan det være utfordrende å konkludere. Likevel kan teori om traumatiske kriser og sosialisering være med på å forklare og vise til at det fremdeles er anlegg for å mene at de som var yngre enn 15 år da foreldrene ble skilt blir mer påvirket i dag enn de som var eldre.

Vi hadde en forventning om at foreldrenes skilsmisse kunne påvirke unge negativt, men det var likevel interessant å se hvor tydelig denne sammenhengen kom frem. Samtidig så vi at ikke alle påvirkes likt, noen unge viser høy grad av resiliens og klarer seg godt til tross for foreldrenes skilsmisse. Det er likevel viktig å understreke at individuelle faktorer og foreldrenes evne til å skape stabilitet etter en skilsmisse også spiller en avgjørende rolle.

Oppsummert viser våre funn at samlivsordningen til foreldrene har en merkbar innvirkning på ungdoms liv gjennom skoleprestasjoner, psykisk helse og syn på fremtidige forhold.

Oppgaven har vekket en nysgjerrighet rundt hvordan samlivsordningen til foreldre er med på å prege også andre områder av livet.

«Intervjuer: Har du noe annet du vil legge til?»

Informant 4: Nei, at skilsmisse er dritt, ikke gjør det *latter*.»

(Vedlegg 5)

10.0 Litteraturliste

- Bakken, H. B. (10. september 2014). *Ungdom takler skilsmisse helt greit*. Hentet fra Forskning.no: <https://www.forskning.no/barn-og-ungdom/ungdom-takler-skilsmisse-helt-greit/543011>
- Berta, O.G., Dehle, E., & Galaasen, A.M. (2021). *Sosio, Sosiologi og sosialantropologi vg2/vg3 (1.utg)*. Cappelen Damm.
- Folkehelseinstituttet. (27. november 2023). *Hva kjennetegner familier som velger ulike bostedsordninger når foreldre bor fra hverandre*. Hentet fra Folkehelseinstituttet: <https://www.fhi.no/nyheter/2023/hva-kjennetegner-familier-som-velger-ulike-bostedsordninger-nar-far-og-mor-gar-fra-hverandre/>
- Horn, S. (2024). *Vanlig, men vanskelig*. Hentet fra Voksne for Barn: <https://vfb.no/content/uploads/2024/03/Vanlig-men-vanskelig-web.pdf>
- Johansen, C. &. (2019). *Kvantitative og kvalitative metoder*. Hentet fra NDLA: <https://ndla.no/nb/r/markedsforing-og-innovasjon-sr-ssr-vg1/kvantitative-og-kvalitative-metoder/de6e41787f>
- Ordlista.no. (u.å). *Samlivsordning*. Hentet fra Ordlista.no: <https://www.ordlista.no/ord/samlivsordning>
- Plocinski, K. (8. desember 2020). *GDPR og personopplysningsloven - Hva er det?* Hentet fra Advancia.no: <https://www.advania.no/kunnskap/artikler/hva-innebaerer-gdpr#:~:text=GDPR%20st%C3%A5r%20for%20general%20data,innsamling%20og%20bruk%20skal>
- Sander, K. (2. april 2021). *Metodetriangulering*. Hentet fra Estudie.no: <https://estudie.no/metodetriangulering/>
- Stai, S. (7. desember 2022). *Maslows behovspyramide*. Hentet fra NDLA: <https://ndla.no/nb/r/yrkesliv-i-barne--og-ungdomsarbeiderfag-hs-bua-vg2/maslows-behovspyramide/2ee6a063f5>
- Statistisk sentralbyrå. (12. januar 2024). *Hva sier statistikken om skilsmisse i Norge?* Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/befolkning/barn-familier-og->

husholdninger/statistikk/ekteskap-og-skilsmisser/artikler/hva-sier-statistikken-om-skilsmisse-i-norge

Studienett. (u.å.). *Maslows Behovspyramide*. Hentet fra Studienett:

<https://www.studienett.no/cms/media/preview/images/11738/webbooks/970/jpeg-diagram%202.jpg>

Størksen, I. (2007). *Tilpasning hos barn av skilte foreldre*. Hentet fra Psykologtidsskriftet.no:

<https://www.psykologtidsskriftet.no/artikkel/2007as01ae-Tilpasning-hos-barn-av-skilte-foreldre>

Størksen, I. (u.å.). *Slik påvirkes barn og ungdom av foreldrenes skilsmisse*. Skilsmisse.net.

Svendsen, T. (2021). *Psykologi 1. (3.utg)*. Aschehoug.

11.0 Vedlegg

11.1 Vedlegg 1: Spørreundersøkelsen:

1. Hvilken klasse går du i?

- Vg1
- Vg2
- Vg3
- Annet

2. Hvilket fylke går du på skole i?

- Agder
- Annet

3. Hvilket kjønn er du?

- Gutt
- Jente
- Annet

4. Hvordan er dine biologiske foreldres samlivsordning

- Gift
- Samboer
- Skilt

- Annet

5. Hva er ditt sannsynlige karaktersnitt på skolen til sommeren?

- 5-6
- 4-4,9
- 3-3,9
- 1-2,9
- Annet

6. Opplever du at foreldrenes samlivsordning har påvirket skoleprestasjonene dine?

- Ja, positivt
- Ja, negativt
- Nei, ingen påvirkning
- Vet ikke

7. Har du opplevd noe av dette i de siste 6 månedene?

- Depresjon
- Angst
- Dårlig selvbilde
- Lavere velvære
- Andre psykiske belastninger
- Ingen av alternativene

8. Hvordan vurderer du din egen psykiske helse på en skala fra 1-10?

1=dårlig og 10=god

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

9. Hvilken samlivsordning ønsker du i fremtiden?

- Jeg vil gifte meg

- Jeg vil bli samboer
- Det har ikke så mye å si
- Annet

10. Tror du at du kan leve i et livslangt forhold?

- Ja i et ekteskap
- Ja i samboerskap
- Nei

Ekstraspørsmålene for de med skilte foreldre

11. Hvor gammel var du da dine biologiske foreldre ble skilt?

- 0-3
- 4-6
- 7-12
- 13-14
- 15 eller eldre

12. Tror du din alder når de blir skilte seg påvirker hvordan du har det nå?

- Ja, jeg tror det hadde vært lettere om jeg var yngre da de skilte seg
- Ja, jeg tror det hadde vært lettere om jeg var eldre da de skilte seg
- Nei, det hadde ikke gjort en forskjell

13. Hvor vanskelig er det å håndtere skilsmissen i dag på en skala fra 1-5?

1=lett og 5=vanskelig

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

11.2 Vedlegg 2: Intervju 1

Med informant 1: jente med samboende foreldre

Intervjuer: Vi har sosiologi og jobber med dette prosjektet da. Så vi er veldig glad for at du er med. Vi har da disse 3 spørsmålene du fikk på forhånd, også kan det hende at vi stille

oppfølgingsspørsmål. Så må du bare være så ærlig som du vil. Første spørsmål: Hvordan blir du påvirket psykisk av at dine foreldres samlivsordning?

Informant 1: Egentlig ingenting. Jeg vet hverfall at besten og besta ikke hadde tenkt til å gifte seg når de fikk mamma. Mamma liker ikke så godt rampelys også koster det veldig mye å gifte seg. Det påvirker meg egentlig ikke på noen måte.

Intervjuer: Føler du at forholdet er trygt og at dermed føler du deg også trygg?

Informant 1: Ja de har jo vært sammen lenge liksom. Også det er jo noen som tror at man ikke trenger å være gift for å ha et godt forhold. Så de er ikke redd for at de skal «skilles» på en måte.

Intervjuer: Tror du at det hadde vært annerledes hvis dine foreldre hadde en annen samlivsordning?

Intervjuer: Ja hvis foreldrene dine var gift tror du at det hadde vært de samme, eller annerledes?

Informant 1: Jeg tror det hadde vært det samme. Men jeg vet det er noen lover liksom som skjer når du er gift, men jeg tror ikke det hadde vært noe annerledes. De hadde jo tenkt til det, men det var bare ikke verdt det.

Intervjuer: Hvordan blir skoleprestasjonene dine påvirket av at dine foreldres samlivsordning?

Informant 1: Personlig føler jeg at det ikke har så mye å si. Sånn de er veldig støttende og alt det der, også føler jeg ikke at det har noe å si at de er samboere eller ikke.

Intervjuer: Føler du at de har hjulpet deg med leksene opp igjennom, får du noe belønning for karakterer?

Informant 1: Nei de gir meg ikke belønning hvis jeg får sekser. De sier så lenge jeg gjør mitt beste, så er de fornøyd å stolte.

Intervjuer: Hva tror du snittet ditt sannsynlig blir til sommeren?

Informant 1: Jeg vet ikke helt, men jeg håper og tror det kan bli rundt 5.

Intervjuer: Hvordan blir synet ditt på fremtidige forhold påvirket av at dine foreldres samlivsordning?

Informant 1: Det får meg nok til å tenke at det går greit å ikke bli gift. Man trenger jo ikke det for å ha et bra forhold. Ja det har kanskje endra synet mitt på det. Ellers tror jeg at jeg kommer til å bli gift uansett.

Intervjuer: Vi har laget en spørreundersøkelse også, og da stilte vi spørsmålet: Tror du at du kan leve i et livslangt forhold.

Informant 1: At det liksom varer hele livet? Ja det tror jeg at jeg kan.

Intervjuer: Takk for at du ble med. Vi skal slette taleopptaket når vi er ferdig med prosjektet om 2 uker.

11.3 Vedlegg 3: Intervju 2

Med informant 2: gutt med gifte foreldre

Intervjuer: Det er viktig for oss å starte med at du velger selv hvor ærlig og åpen du har lyst til å være. Ikke føl deg pressa. Så har vi 3 spørsmål, kanskje vi stiller noen oppfølgingsspørsmål underveis. Første spørsmål er: Hvordan blir du påvirket psykisk av at dine foreldres samlivsordning?

Informant 2: Det er litt vanskelig å si, men jeg har det veldig bra. Og har noen som er stødige og alltid er der for meg, og å alltid komme til et trygt hjem, har vært beroligende og fint.

Intervjuer: Vil du si noe om at du tror det hadde vært annerledes om dine foreldre hadde en annen samlivsordning?

Informant 2: Ja det kunne påvirket meg med tanke på at det kunne vært splittelse i hjemmet som kan føre til at jeg må flytte mye, får ikke et hus som jeg føler meg hjemme i og samtidig hvis de har vært mye sure på hverandre for eksempel. Så kan jeg føle at de er sure på meg. Men når de alltid har vært gift og det har vært lite krangel så har jeg alltid følt meg elska.

Intervjuer: Har du vært mindre redd for at de skal skille seg for de har tittelen gift og ikke samboer.

Informant 2; Ja, det har jeg. Det er noe eget når man er gift, man har noen andre forpliktelser.

Intervjuer: Hvordan blir skoleprestasjonene dine påvirket av at dine foreldres samlivsordning?

Informant 2; Jeg vet ikke om det påvirkes av samlivsordningen, men med at de sammen støtter meg og at en av de alltid er hjemme og hjelper meg. De har på en måte hjulpet meg med å prestere med at jeg kan få hjelp hjemme.

Intervjuer: Vil du si noe om antakelig snitt til sommeren?

Informant 2: Det blir rundt 5

Intervjuer: Hvordan blir synet ditt på fremtidige forhold påvirket av at dine foreldres samlivsordning?

Informant 2; Jeg har jo veldig lyst til å ha det samme som foreldrene mine har. Jeg ser at de elsker hverandre og det er veldig fint. Det er noe jeg ønsker for meg selv også.

Intervjuer: Så du vil gifte deg altså:

Informant 2: Ja

Intervjuer: Tror du at du kan leve i et livslangt forhold?

Informant 2: Ja, det tror jeg.

Intervjuer: Tusentakk for intervjuet.

11.4 Vedlegg 4: Intervju 3

Med informant 3: gutt med skilte foreldre etter fylt 15 år

Intervjuer: Første spørsmål er jo: Hvordan tror du at du har blitt påvirket psykisk av dine foreldres samlivsordning?

Informant 3: Det er jo i mange forskjellige ting. For det første så er bursdagen min litt sånn: «Oi», hvert år fordi de skilte seg på bursdagen min. Det gjorde det litt stress å komme hjem i starten i hvert fall. Det var litt rart, fordi jeg flyttet jo mens de enda bodde sammen, så mens jeg var vekke, så skilte de seg. Så jeg tenker at det gir veldig mening at jeg begynte her, med tanke på det. Som en flyktrute liksom, en måte å komme seg litt unna det, og det tror jeg henger mye mer sammen enn det jeg tenkte da. Og så har det skapt at det... Det er jo to sider til en sak, og jeg får ikke vite alt, og det skaper usikkerhet. Litt sånn: «Oi, hva er det som har skjedd? Hva er det her egentlig?» Og så har det jo endt med at jeg har vært mye mer med pappa enn med mamma. Fordi jeg liksom tar litt han sin side da. Samtidig så er de veldig

flinke, så jeg er jo mye hos begge og begge elsker meg og jeg elsker begge på en måte, så det går jo veldig greit.

Intervjuer: Du velger selv hvem du drar til når du drar hjem på ferie?

Informant 3: Ja, veldig ofte så spør de: «Hvor vil du nå?» og så sier jeg pappa og så ringer mamma meg grinende og så: «Okei, jeg kan komme til deg likevel». Så ja, både og, men jeg føler meg veldig pressa om å gå til mamma ofte, ikke at det er noe kjipt å være der, men det er litt rart fordi det er ikke der jeg har bodd, på en måte. Jeg har bodd der kanskje to måneder til sammen alle nettene jeg har sovet der, på tre år, og så er det en kjæreste da. Mamma har kjæreste, og han kjenner jeg ikke, egentlig.

Intervjuer: Så det har preget deg psykisk på en måte?

Informant 3: Ja

Intervjuer: Preger det deg nå?

Informant 3: Jeg er veldig flink til å ta avstand fra det. Jeg vet ikke om det er en god vane eller en dårlig vane, men det første halvåret, eller når de sa det til og med, så var det ikke liksom en følelse. Det var bare: «Okey, greit da vet jeg det.» og så gikk jeg og spilte fortnite eller noe sånn. Og sånn er det egentlig hele tiden når jeg ikke på en måte snakker med de eller er hjemme. Så er det liksom veldig greit. Det første halvåret var det faktisk... Da var det bare inni meg. Sa det til veldig få og bare levde med det, og så gikk det et halvt år og så delte jeg det og så var det da jeg liksom deala litt med det, og så var det litt tungt. Og så gikk det et par måneder og så ble jeg vant til det.

Intervjuer: Og i dag merker du det fortsatt når du er hjemme?

Informant 3: Jeg merker jo veldig tydelig at de ikke bor sammen.

Intervjuer: Og det preger deg?

Informant 3: Ja, det preger meg ja. Mer praktisk enn psykisk legger jeg merke til.

Intervjuer: Vi kan gå til neste. Hvordan blir skoleprestasjonene dine påvirket av dine foreldres samlivsordning?

Informant 3: Jeg bor jo ikke med de, så det er vanskelig å skille hvordan det var da og nå. Men jeg tenker jo at det ikke har så mye å si.

Intervjuer: Ja du fikk jo en ny start på videregående uansett, men tror du helt hypotetisk at du hadde hatt bedre skoleprestasjoner på vgs nå hvis de fortsatt hadde vært gift?

Informant 3: Kanskje jeg hadde vært mer hjemme, kanskje de hadde hjulpet meg mer, kanskje de hadde tvunget meg til å gjøre mer arbeid, motivert meg mer. Men på en måte, ikke så mye jeg legger merke til.

Intervjuer: Hvordan blir synet ditt på fremtidige forhold påvirket av dine foreldres samlivsordning?

Informant 3: Jeg får veldig lite lyst til å skille meg, selv. Ja, jeg er jo vokst opp med daglig, eller ukentlig i hvert fall høre: «Nei det kommer aldri til å skje, vi kommer aldri til å skille oss.». Og så 4 år, 3-4 år før så, ikke at jeg la merke til det, men så sluttet vi å få den beskjeden på en måte. Og det var cirka da de begynte å slite. Så tilliten der, til de, har kanskje blitt litt brutt. Det har jeg ikke lyst til at skal skje, men jeg kommer til å gi de den der: «Vi skal aldri skille oss.» og så skal det aldri skje heller. Og det er jeg veldig motivert til å få til. Og så hjelper det meg til å tenke på en måte: «Okey, hva var det som ikke funka der, hvorfor kunne ikke de være sammen? Hva må jeg kanskje se etter?»

Intervjuer: Det høres bra ut. Jeg tror vi er fornøyde, takk.

11.5 Vedlegg 5: Intervju 4

Med informant 4: jente med skilte foreldre før 15 år

Intervjuer: Første spørsmål er: Hvordan blir du påvirket psykisk av dine foreldres samlivsordning?

Informant 4: Jeg vil nok si i liten grad, men jeg vet at veldig mye er underbevisst. Så oppsummert; i stor grad. Altså bevisst i liten grad, og i helhet stor grad.

Intervjuer: Kanskje vanskelig å uttale seg om, men ser du sammenheng i når det er tungt og familiesituasjonen?

Informant 4: Ja jeg ser veldig sammenheng i visse situasjoner som jeg vet jeg har opplevd i skilsmissen og når jeg var liten. Som på en måte ligger igjen som traumer som jeg reagerer på i et visst mønster på grunn av tidligere ting. Så det gjør jeg absolutt.

Intervjuer: Ja det gir veldig mening. Neste spørsmål: Hvordan blir da skoleprestasjonene dine påvirket av dine foreldres samlivsordning?

Informant 4: Altså jeg vet jo ikke om noe annet. Fordi de var såpass unge når de skilte seg. Så det er veldig vanskelig å svare på. For jeg vet jo ikke hvordan livet mitt hadde vært hvis ikke. Og hvordan jeg hadde gjort det på skolen hvis ikke. Men jeg tror jo det har blitt prega, fordi jeg har slitet med noen psykiske ting som kommer fra skilsmissen og det har prega meg på skolen. Men annet enn det er det veldig vanskelig å svare på om jeg hadde gjort det bedre eller dårligere på skolen.

Intervjuer: Snittet ditt til sommeren, hva tror du det blir?

Informant 4: Jeg har ikke peiling, men sikkert rett under 5 i snitt.

Intervjuer: Videre, hvordan tror du synet ditt på fremtidige forhold påvirkes av at dine foreldre er skilt?

Informant 4: Jeg vet det har påvirka, eller hvertfall når jeg var singel da. Så påvirka det veldig at jeg var veldig redd for å gå inn i forhold og for å slå seg ned. Fordi man er redd for at man skal bli skilt fordi statistikken sier at de med skilte foreldre ofte blir skilt selv. Men altså nå når jeg har truffet den jeg er sammen med nå, så er det liksom ikke et problem i det hele tatt. Men at det har vært et problem, absolutt. Og noe man var redd for, absolutt. Ja men jeg tror at når man treffer den rette så blir man betrygga såpass mye at du tenker ikke på det i det hele tatt. Så nå tenker jeg ikke på det i det hele tatt.

Intervjuer: Og du har planer om å bli gift?

Informant 4: Ja, absolutt! Og jeg har ikke planer om å skille meg.

Intervjuer: Har det blitt skikkelig sånn «nei det skal jeg ikke gjøre»?

Informant 4: Ja veldig. Det tror jeg det blir for alle med skilte foreldre nesten. Det blir veldig viktig at; det skal jeg aldri gjøre, det er ikke et alternativ liksom.

Intervjuer: Fordi det har hatt negative konsekvenser?

Informant 4: Ja og fordi man har opplevd det så sterkt og følt på så mye rundt det at det vil du ikke legge på noen andre, hvertfall ikke med barn.

Intervjuer: Tror du at det ville vært lettere om du var eldre? Altså etter 15 år?

Informant 4: Det spørs veldig hvordan det hadde vært før jeg var 15. Hadde det vært 15 år med krancling og dårlig stemning hjemme, og mye redsel og sånt, så tror jeg ikke det hadde vært bedre. Men hadde det vært 15 år der de på en måte hadde det fint, og så skjedde noe, og så skilte de seg, så tror jeg kanskje at det hadde vært bedre. Tror det hadde opplevdes verre fordi jeg hadde huska mer av skilsmissen, men jeg tror at jeg hadde hatt færre traumer hvis de hadde hatt et godt forhold frem til jeg var 15, hvis det gir mening. Mye av de traumene som ble bygd husker jeg jo ikke men de har satt veldig spor, fordi det er hele oppveksten, hele utformingen av meg. Så ja kanskje.

Intervjuer: Har du noe annet du vil legge til?

Informant 4: Nei, at skilsmisse er dritt, ikke gjør det *latter*.

Intervjuer: Tusen takk for at du ville være med.